

1.pielikums

APSTIPRINĀTS

Talsu novada muzeja direktors

Uldis Jaunzems-Pētersons

**TALSU NOVADA MUZEJA  
KRĀJUMA DARBA POLITIKA  
2026–2030**

## Saturs

|     |                                                                                       |    |
|-----|---------------------------------------------------------------------------------------|----|
| 1.  | Politikas ietvars .....                                                               | 3  |
| 2.  | Krājuma darba organizācijas struktūra un tās dalībnieki Muzeja pārmaiņu procesā ..... | 3  |
| 3.  | Pašreizējās krājuma darba politikas izvērtējums .....                                 | 4  |
| 4.  | Krājuma satura raksturojums.....                                                      | 5  |
| 4.1 | Krājuma veidošanās vēsture .....                                                      | 5  |
| 4.2 | Krājuma struktūra un tematiskā klasifikācija .....                                    | 6  |
| 4.3 | Krājuma veidošanas kritēriji.....                                                     | 8  |
| 4.4 | Komplektēšanas pieejas, veidi un metodes .....                                        | 9  |
| 4.5 | Krājuma papildināšanas tēmas un prioritātes .....                                     | 9  |
| 5.  | Krājuma saglabāšana .....                                                             | 10 |
| 5.1 | Preventīvie pasākumi krājuma saglabāšanai .....                                       | 10 |
| 5.2 | Konservācija un restaurācija.....                                                     | 11 |
| 6.  | Krājuma pieejamība un izmantošana.....                                                | 11 |
| 7.  | Krātuves apmeklējums un attēlu izsniegšana .....                                      | 11 |
| 8.  | Deponējumi .....                                                                      | 12 |
| 9.  | Krājuma digitalizācija.....                                                           | 12 |
| 10. | Krājuma darba mērķi, prioritātes un no tām izrietošās rīcības .....                   | 13 |

## 1. Politikas ietvars

Talsu novada muzeja (turpmāk – Muzejs) krājuma darba politika ir stratēģisks dokuments, kas nosaka ilgtspējīgas un profesionālas krājuma pārvaldības principus, aptverot tā veidošanas, papildināšanas, uzskaites, saglabāšanas, izmantošanas un digitalizēšanas virzienus laikposmā no 2026. līdz 2030. gadam. Krājuma darba politika attiecināma uz visiem darbiniekiem un sadarbības partneriem, integrējoties ikdienas profesionālajā darbībā.

### Politika izstrādāta, pamatojoties uz:

- Talsu novada muzeja nolikuma, kurā noteikts, ka muzeja galvenais mērķis ir saglabāt, pētīt un popularizēt materiālās un nemateriālās kultūras mantojuma vērtības, veicinot sabiedrības izglītošanu, identitātes apzināšanos un kultūras daudzveidības saglabāšanu.
- Muzeja misiju: Talsu novada muzejs veido saikni starp pagātni un tagadni, pētot, glabājot un izceļot Ziemeļkurzemes kultūras, mākslas un dabas mantojumu.
- Muzeja vīziju: Talsu novada muzejs ir Ziemeļkurzemes iedzīvotājiem nozīmīga kultūrizglītības un identitātes vieta, kas sniedz iespēju ikvienam mūža garumā piedzīvot, izzināt un stiprināt saikni ar vietējo kultūras, mākslas un dabas mantojumu.
- Muzeja vērtībām: profesionalitāte, efektivitāte, godprātība, atbildība, darbs sabiedrības labā, ilgtspēja, sabiedrības labklājība, atklātība, pieejamība un sadarbība.

### Tiesiskais un ētiskais pamats:

- Latvijas Republikas Muzeju likums;
- Ministru kabineta noteikumi Nr. 956 par Nacionālo muzeju krājumu;
- Latvijas Republikas Autortiesību likums;
- ICOM Profesionālās ētikas kodekss;
- UNESCO konvencijas kultūras mantojuma aizsardzībai;
- Latvijas Zinātņu akadēmijas Zinātnieka ētikas kodekss.

### Saistītie stratēģiskie un operatīvie dokumenti:

- Valsts kultūrpolitikas pamatnostādnes 2022–2027;
- Talsu novada attīstības plānošanas dokumenti;
- Talsu novada muzeja darbības stratēģija 2026.–2030. gadam;
- Krājuma pārvaldības iekšējie noteikumi;
- Pētniecības, izglītības un komunikācijas darba politikas dokumenti;
- Ikgadējie darba plāni.

**Krājuma darba mērķis** ir nodrošināt muzeja misijai atbilstoša krājuma attīstību, izmantojot caurskatāmu un kvalitatīvi dokumentētu procesu, kas ietver strukturētu tematisko klasifikāciju, priekšmetu ilgtermiņa saglabāšanu, kā arī fizisku un digitālu pieejamību sabiedrībai, pētniekiem un nākamajām paaudzēm.

## 2. Krājuma darba organizācijas struktūra un tās dalībnieki Muzeja pārmaiņu procesā

Pārskata periodā no 2021. līdz 2025. gadam mainījusies Muzeja administratīvā vadība. 2023. gada nogalē mainījās arī galvenā krājuma glabātāja un krājuma nodaļas vadība. Pārmaiņas ieviesa arī pandēmija, Krievijas iebrukums Ukrainā un Talsu novada finanšu krīze,

kas nesa jūtamas pārmaiņas darbinieku sastāvā un darba stundu skaitā. Krājuma nodaļa no 2024. gada jūnija līdz 2025. gadam strādāja 32 stundas nedēļā ierasto 40 vietā, kā arī tika zaudēta viena amata vieta, kas negatīvi ietekmēja turpmāko krājuma darbu. Šie apstākļi veicināja strauju darbinieku maiņu, nenodrošinot pilnvērtīgu zināšanu pārmantojamību.

Krājuma un pētniecības nodaļa darbību ierasti organizē nošķirti, katra īstenojot savus mērķus un uzdevumus. Reālajā darbībā tās ir savstarpēji saistītas: pētniecība piešķir krājumam jēgu, savukārt pētniecība nav iespējama bez krājuma, kas nodrošina pamatu jaunu zināšanu radīšanai. To sadarbība un kopīga stratēģija ir pamatnosacījums Muzeja darbības kvalitātei un ilgtspējīgai attīstībai. Turpmāk Muzeja krājuma un pētniecības darbs tiks veidots kā vienots process, – sākot ar krājuma komplektēšanu un izpēti, līdz pat izstāžu veidošanai un pieejamības nodrošināšanai sabiedrībai. Abu nodaļu kopīgi veikta kolekciju trūkumu identificēšana pēc esības pārbaužu veikšanas ļauj mērķtiecīgi pilnveidot krājumu un stiprināt tā zinātnisko kvalitāti. Šāda integrēta pieeja sniedz Muzejam iespēju daudz efektīvāk īstenot krājuma izpēti un sekmīgi izmantot tās rezultātus sabiedrības izglītošanā un iesaistē.

Krājuma nodaļas struktūrai tiek deleģēta arī Muzeja bibliotēkas funkcija – tās uzraudzība un satura pilnveide. Lasītava tiek apzināta kā nozīmīgs atbalsts pētniecības darbam, nodrošinot piekļuvi specializētai literatūrai un papildinot Muzeja krājuma pētniecisko kapacitāti. Šī funkcija stiprina Muzeja lomu kā vietējās kultūrvēstures izziņas centru. Bibliotēkas kolekcija ilgstoši nav bijusi pietiekami uzraudzīta un sistemātiski papildināta; jaunā pieeja paredz grāmatu aprites kontroli un profesionālu bibliotēkas attīstību.

Krājuma nodaļas darbu būtiski ietekmējusi 2023. gadā uzsāktā jaunas krājuma datubāzes izstrāde, kas ievērojami uzlabos krājuma informācijas pārvaldību –, padarot datu uzskaiti, piekļuvi un analīzi efektīvāku, ērtāku un kvalitatīvāku. Vienlaikus šis process prasa ievērojamu cilvēku resursu ieguldījumu datu strukturēšanā un precizēšanā, tāpēc viena no nodaļas prioritātēm šobrīd ir krājuma satura un metadatu sistemātiska sakārtošana.

Muzeja krājumu civiltiesiski atbildīgi glabā divi krājuma glabātāji un krājuma nodaļas vadītājs – galvenais krājuma glabātājs. Kolekciju izvērtēšanas un izpētes jomās tiek piesaistīti arī Muzeja pētnieki un speciālists mākslas jautājumos.

### 3. Pašreizējās krājuma darba politikas izvērtējums

Talsu novada muzeja “Krājuma darba politikas 2021–2025” pārskatā identificētas vairākas nepilnības, kuras kavē politikas pilnvērtīgu īstenošanu un ierobežo muzeja spēju sasniegt izvirzītos mērķus:

- 1) **Nepietiekami resursi un pārmērīga atkarība no ārējiem finansējuma avotiem.** Lai gan politika paredz plašu uzdevumu loku – krājuma papildināšanu, restaurāciju un digitalizāciju –, to īstenošanai ir nepieciešama projektu piesaiste. Tas rada nevienmērīgu darba intensitāti un padara sasniegumus atkarīgus no ārējiem apstākļiem un finansējuma pieejamības.
- 2) **Piemērotu glabāšanas telpu trūkums un nepilnīga infrastruktūra.** Daļa krājuma atrodas speciālistu darba telpās, kas rada risku priekšmetu saglabātībai un ierobežo piekļuvi pētniekiem. Lai gan šī problēma ir atzīta, tās risināšanai politikā nav noteikti skaidri rīcības soļi, termiņi vai resursu plāns.
- 3) **Ievērojams neapstrādāto materiālu apjoms digitalizācijas jomā.** Liela krājuma daļa nav digitalizēta, un esošie dati Nacionālajā muzeju krājuma kopkatalogā ir nepilnīgi vai novecojuši. Lai gan digitalizācijas prioritātes ir noteiktas, trūkst detalizēta rīcības plāna ar grafiku, resursu nodrošinājumu un kvalitātes kontroli, kas ļautu procesu īstenot nepārtraukti un stratēģiski.

- 4) **Uzkrāti vēsturiskie priekšmeti ar zemu kultūrvēsturisko vai zinātnisko vērtību, kas samazina krājuma kvalitāti.** Politika paredz šo priekšmetu atsavināšanu vai pārvietošanu uz palīgkrājumu, tomēr šie procesi nav ieviesti kā regulāra, sistemātiska darbība ar skaidriem kritērijiem, rādītājiem un noteiktu periodiskumu.
- 5) **Ierobežotas Muzeja iespējas restaurācijas un konservācijas jomā.** Muzejā netiek nodrošināts pastāvīgs restauratora amats, tādēļ gadā tiek atjaunoti ne vairāk kā divi priekšmeti. Personāla noslodze ir augsta – neliels speciālistu skaits apvieno vairākas funkcijas, kas palielina risku, ka darbs ar krājumu tiek veikts fragmentāri un ar nepietiekamu kvalitātes kontroli. Šāda pieeja neatbilst krājuma vajadzībām.

Nemot vērā minēto, nākamajā politikas periodā Muzejs plāno koncentrēties mazāk uz jaunu priekšmetu iegūšanu un vairāk uz esošā krājuma kvalitatīvu sakārtošanu, prioritāri risinot uzskaites, pieejamības, kvalitātes un glabāšanas jautājumus.

## 4. Krājuma satura raksturojums

### 4.1 Krājuma veidošanās vēsture

Talsu novada muzeja krājums ir pakāpeniski veidojies kopš 20. gadsimta 20. gadu pirmās puses: atsaucoties uz Latvijas Etnogrāfiskā muzeja aicinājumu – novados veidot muzejus un vākt materiālus par tautas vēsturi, Talsos tika dibināts Valsts Talsu vidusskolas vēsturiskais muzejs. Ar pedagoga un novadpētnieka Teodora Dzintarkalna iniciatīvu un vietējās sabiedrības aktīvu iesaisti, jo īpaši skolotāju un skolēnu vidū, muzeja krājumā nonāca pirmie etnogrāfiskie priekšmeti no Talsu apkārtnes. Līdz 1928. gadam muzeja kolekcija jau pārsniedza 8500 vienību.<sup>1</sup>

Padomju periodā krājums tika strukturēts pēc nozarēm: etnogrāfija, arheoloģija, māksla, fotomateriāli u. c., papildināts gan ar mērķtiecīgu kolekcionēšanas darbu, gan valsts institūciju iesniegtiem materiāliem. No 20. gadsimta 50. gadiem notika aktīva ekspedīciju darbība – muzejnieki devās uz pagastiem, lai dokumentētu kultūras mantojumu un vāktu eksponātus. Sistemātiska Muzeja krājuma veidošana aizsākās 20. gadsimta 60. gadu beigās. To ietekmēja padomju ideoloģija, īpaši PSKP (Padomju Savienības Komunistiskās partijas) nostādnes. Krājums tika papildināts galvenokārt ar materiāliem, kas raksturoja Talsu rajona uzņēmumu, organizāciju, kolhozu un padomju saimniecību darbību un kas dokumentēja darbaļaužu sasniegumus lauksaimniecībā, rūpniecībā, izglītībā un kultūrā. Šie materiāli tika vākti, lai atspoguļotu PSKP kongresu lēmumu īstenošanu vietējā līmenī, tādējādi ietekmējot arī krājuma tematisko virzību. Tāpat ideoloģisko uzstādījumu ietekmē līdz pat neatkarības atgūšanai krājuma veidošana dažkārt notika pārāk straujā un plašā mērogā, koncentrējoties uz apjomu, nevis saturisko kvalitāti. Rezultātā krājums ir kļuvis nepārskatāms un Muzeja darbiniekiem nav pilnīgas informācijas par lielu daļu uzkrāto materiālu. Daudzi priekšmeti netika sistemātiski izpētīti, aprakstīti vai formāli uzņemti krājumā. Veicot tā izvērtēšanu 2024. gadā, tika konstatēts, ka daļai priekšmetu trūkst dokumentētas ieguves un piederības informācijas.

Saskaņā ar iepriekšējo gadu krājuma veidošanas praksi un Muzeja misijas formulējumu 2021.–2025. gadam: “[...] apzināt, pētīt, popularizēt reģiona kultūras mantojumu no aizvēstures līdz mūsdienām un saglabāt to,”<sup>2</sup> krājuma veidošana pārsvarā noritējusi pasīvā, nevis mērķtiecīgi plānotā veidā. Tomēr jāuzsver, ka priekšmetu uzņemšanas kvalitāte krājumā ir būtiski uzlabojusies un šī tendence turpinās.

<sup>1</sup> <https://www.talsumuzejs.lv/vesture/>

<sup>2</sup> [https://www.talsumuzejs.lv/wp-content/uploads/2021/11/Talsu\\_novada\\_muzeja\\_strategija\\_2021\\_2025.pdf](https://www.talsumuzejs.lv/wp-content/uploads/2021/11/Talsu_novada_muzeja_strategija_2021_2025.pdf)

#### 4.2 Krājuma struktūra un tematiskā klasifikācija

Atbilstoši jaunākajiem statistikas datiem līdz 2024. gada 31. decembrim Talsu novada muzeja krājumā reģistrētas 203 560 vienības, no kurām 155 309 ietilpst pamatkrājumā.

Krājums ir strukturēts trīs daļās – pamatkrājums, palīgkrājums un digitālais krājums, kas nodrošina tā sistemātisku pārvaldību un pieejamību dažādiem lietojuma mērķiem.

Saskaņā ar Muzeja misiju un krājuma darba stratēģiskajiem mērķiem Muzeja krājums tiek veidots kā visaptverošs izziņas resurss, kas atspoguļo reģiona vēsturi, mākslu, dabas procesus un kultūras mantojumu.

Hronoloģiski krājums aptver laika posmu no aizvēstures līdz mūsdienām, sniedzot daudzpusīgu ieskatu Talsu novada un Ziemeļkurzemes attīstībā. Teritoriāli krājuma priekšmeti pārstāv galvenokārt Talsu novadu, kā arī bijušās Rojas, Mērsraga un Dundagas novada teritorijas. Pēc administratīvi teritoriālās reformas 2021. gadā šie novadi tika pievienoti Talsu novadam, faktiski atjaunojot tā teritoriju kādreizējās Talsu rajona robežās, kas pastāvēja līdz 2009. gada reformai. Šāds ģeogrāfiskais ietvars nosaka arī krājuma komplektēšanas prioritātes un tematisko fokusu.

Krājums tiek strukturēts priekšmetu grupās, veidojot 11 krājuma sektorus (ar apakškolekcijām), kas ļauj nodrošināt pārskatāmāku un tematiskāku pieeju krājuma pārvaldībā. Šī pieeja sekmē gan iekšējo darbu organizāciju, gan krājuma izmantošanu pētniecībā un ekspozīciju veidošanā.

Aktuālais krājuma šifrs: pamatkrājumam – TNMM, palīgkrājumam – ZP, digitālajam krājumam – ZPd.

| Nr. | Krājuma grupa                             | Apraksts                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
|-----|-------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1.  | <b>Arheoloģiskie priekšmeti</b>           | Muzeja arheoloģiskā krājuma priekšmeti aptver laikposmu no 2. gadu tūkstoša p. m. ē. līdz 16. gadsimtam. Lielākā kolekcijas daļa iegūta 1953. gada arheoloģiskās izpētes laikā Talsu Vilkmuižas ezera apkārtnē. Šie materiāli galvenokārt raksturo 11.–14. gadsimta kuršu materiālo kultūru un tradīcijas. Pēdējie nozīmīgākie papildinājumi arheoloģiskajā kolekcijā saņemti 2008.–2009. gadā, veicot arheoloģisko uzraudzību Nurmuižas kompleksā, kā arī atsevišķu savrupatradumu veidā. |
| 2.  | <b>Etnogrāfiskie, sadzīves priekšmeti</b> | Etnogrāfisko priekšmetu grupā ietilpst darbarīki, sadzīves priekšmeti, tautas mūzikas instrumenti, tautastērpu sastāvdaļas un citi materiāli, kas raksturo latviešu tradicionālo dzīvesveidu no 19. gadsimta līdz 20. gadsimta vidum.                                                                                                                                                                                                                                                      |
| 3.  | <b>Numismātika</b>                        | Numismātikas kolekcijā apkopotas monētas un naudaszīmes, kas atrastas vai lietotas Talsu novada teritorijā. Tās iegūtas arheoloģiskajos izrakumos, kā savrupatradumi, no privātām kolekcijām, kā arī valūtas maiņas rezultātā. Īpaši izceļama ir Mārtiņa Brāzmas privātkolekcija, no kuras Muzejs saņēmis ievērojamu skaitu monētu, tostarp Senās Romas perioda naudu, kas būtiski paplašina kolekcijas hronoloģisko un tematisko spektru.                                                 |
| 4.  | <b>Dokumenti</b>                          | Dokumentu kolekcijā ietilpst māju dokumenti, likvidēto skolu arhīvi, skolēnu liecības, draudžu dokumenti, kā arī materiāli, kas atspoguļo reģiona sabiedrisko un kultūras dzīvi dažādos vēstures posmos.                                                                                                                                                                                                                                                                                   |

| Nr. | Krājuma grupa                   | Apraksts                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
|-----|---------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 5.  | <b>Grāmatas un iespieddarbi</b> | Grāmatu un iespieddarbu kolekcijā apkopota literatūra, kas izdota Talsu reģionā, izdevumi par Talsu novadu, novadnieku darbi, mācību grāmatas, kā arī nozīmīgi kultūrvēsturiski un reliģiski izdevumi. Īpaši izceļams ir Ernsta Glika tulkotās Bībeles pirmizdevums (1689). Iespieddarbu krājumu papildina arī ielūgumi, afišas, pastkartes un citi vizuālie materiāli, kas dokumentē reģiona kultūras un sabiedriskās dzīves norises.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
| 6.  | <b>Fotogrāfijas</b>             | Fotogrāfiju kolekcija sniedz vizuālu ieskatu dažādu laikmetu norisēs, tajā atspoguļoti lauku darbi, amatnieku darbnīcas, apģērba un sadzīves īpatnības, nozīmīgas personības un kultūras notikumi. Īpašu vietu kolekcijā ieņem Talsu pilsētas ainavas, iemūžinātas gan profesionālu, gan amatieru fotogrāfu darbos.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
| 7.  | <b>Mākslas priekšmeti</b>       | Mākslas priekšmetu kolekcijas aizsākumi meklējami Otrā pasaules kara un agrīnā pēckara periodā, savukārt tās mērķtiecīga veidošana uzsākta 1970. gados, līdz ar mākslas nodaļas izveidi muzejā. Kolekcija tiek regulāri papildināta ar profesionālu un amatieru mākslinieku darbiem, īpašu uzmanību pievēršot saiknei ar Talsu novada mākslas dzīvi.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
| 8.  | <b>Lietišķā māksla</b>          | Lietišķās mākslas krājums tiek sistemātiski papildināts ar tekstilizstrādājumiem un adījumiem. Nozīmīgu tā daļu veido etnogrāfes un novadnieces Ilgas Madres veidotie rokdarbu tehniku paraugi, kas atspoguļo tradicionālās prasmes un zināšanas.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
| 9.  | <b>Dabas priekšmeti</b>         | Muzeja dabas kolekcija atspoguļo Latvijas dabas daudzveidību. 1991. gadā, veidojot Muzeja dabas kolekciju, tika apzināti iegādāti izbāžņi no Dabas muzeja. Turpmākajos gados kolekcija periodiski papildināta, pēdējais apjomīgākais dabas kolekcijas papildinājums bijis 2014. gadā, saņemot dāvinājumu no Mārtiņa Brāzmas. Pēdējais eksponāts iegūts 2017. gadā, pēc tam kolekcijas papildināšana nav veikta. Tā kā 2024. gadā likvidēta krājuma dabas speciālista amata vieta, kolekciju nav plānots papildināt.                                                                                                                                                                                                                                   |
| 10. | <b>Foto negatīvi</b>            | Foto negatīvu kolekcija sniedz vizuālu ieskatu Talsu novada ekonomiskajā, sabiedriskajā un kultūras dzīvē laika posmā no 1972. līdz 2009. gadam. Pēc 2010. gada kolekcijas papildināšana notika neregulāri, bet kopš 2024. gada krājuma darbinieku skaita samazināšanās dēļ tā nav notikusi vispār.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
| 11. | <b>Digitālais krājums</b>       | Digitālā krājuma veidošana Muzejā uzsākta 2020. gadā. Līdz 2025. gada vidum tā apjoms joprojām ir relatīvi neliels, taču tā saturs ir stratēģiski nozīmīgs muzeja darbībai un reģiona kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanai. Pašlaik krājuma kodolu veido videoieraksti, kas hronoloģiski dokumentē nozīmīgākos Talsu novada sabiedriskos un kultūras notikumus. Papildus tajā iekļautas Muzejam nozīmīgu dokumentu un fotogrāfiju digitālās reprodukcijas, kuru oriģināli atrodas privātpersonu īpašumā un netiek iesniegti Muzejam, digitālie faili no materiāliem, kuru fiziskā ilgtermiņa saglabāšana nav tehniski iespējama to materiālu nestabilitātes vai degradācijas riska dēļ, kā arī digitāli dzimušie resursi, kam nav fiziska analoga. |

Veicot foto negatīvu kolekcijas pārskatīšanu, konstatēts, ka liela daļa negatīvu iepriekš iekļauti pamatkrājumā bez pietiekama pamatojuma, un tiem nav piešķirts pārdomāts un viegli saprotams uzskaites šifrs. Ar nosacījumu, ka Muzeja krājuma nodaļā tiek atgriezta amata vieta krājuma negatīvu digitalizētājam, turpmāk tiks uzsākta pakāpeniska šo vienību pārstrukturēšana – negatīviem tiks piešķirts jauns, unikāls šifrs, tie tiks tematiski grupēti, daļa izņemta no pamatkrājuma un, pamatojoties uz Krājuma komisijas izvērtējumu, pārvietoti uz palīgkrājumu.

#### **4.3 Krājuma veidošanas kritēriji**

Muzejisko priekšmetu izvērtēšana notiek, pamatojoties uz Krājuma komisijas atzinumu. Lēmumi tiek pieņemti saskaņā ar Ministru kabineta 2006. gada 21. novembra noteikumiem Nr. 956 “Noteikumi par Nacionālo muzeju krājumu” un Muzeja krājuma komplektēšanas kritērijiem. Tie nosaka, ka priekšmeti tiek atlasīti, ņemot vērā to saistību ar Talsu novada un apkārtnes vēsturi, kultūras un dabas mantojumu, nozīmīgiem notikumiem, personībām un norisēm.

##### **Priekšmets uzņemams krājumā, ja:**

- Atbilst Muzeja misijai;
- Raksturo reģiona vēsturi no aizvēstures līdz mūsdienām;
- Piemīt zinātniska, kultūrvēsturiska vai mākslinieciska vērtība;
- Ir piemērots eksponēšanai vai izmantošanai zinātniskajā izpētē;
- Ir iespējams novietot muzeja krātuvē, ievērojot saglabāšanas prasības un nodrošinot atbilstošus apstākļus;
- Krājumā nav analoga priekšmeta.

##### **Priekšmets ievietojams pamatkrājumā, ja:**

- Priekšmets labi saglabājies;
- Ir unikāls vai reti sastopams;
- Papildina esošās kolekcijas vai atspoguļo līdz šim krājumā nepārstāvētas tēmas;
- Priekšmetam piemīt informatīva vērtība;
- Var nodrošināt priekšmeta ilglaicīgu saglabāšanu.

##### **Priekšmets ievietojams palīgkrājumā, ja:**

- Priekšmets pietiekoši labi saglabājies, lai pēc restaurācijas varētu ievietot pamatkrājumā;
- Nav zināma priekšmeta raksturojoša informācija;
- Priekšmetam nevar nodrošināt ilglaicīgu saglabātību (krāsu fotogrāfijas, ar krāsu printeri veidoti dokumenti u. tml.);
- Priekšmetu paredzēts izmantot izglītojošā darbā (ja neatbilst pamatkrājuma kritērijiem);
- Priekšmetam ir zema mākslinieciskā vērtība;
- Priekšmets izgatavots ekspozīciju un izglītojošā darba vajadzībām.

Lielākā daļa pašreizējo krājuma nodaļas darbinieku muzejā strādā salīdzinoši neilgu laiku, tādēļ tiem nav iespējas balstīties uz daudzu gadu garumā uzkrātajām zināšanām par esošajām kolekcijām un priekšmetiem. Tomēr jaunie darbinieki ienāk ar jaunu redzējumu un

idejām, kas jau veicina krājuma darba efektivitāti un kvalitāti. Būtiskākais informācijas avots par krājuma saturu ir regulārās esības pārbaudes un krājuma priekšmetu pieprasījumi. Esības pārbaudes komisija sagatavo priekšlikumus krājuma komisijai par priekšmetu pārvietošanu starp palīgkrājumu un pamatkrājumu, kā arī par priekšmetu atsavināšanu vai izņemšanu no krājuma.

#### **4.4 Komplektēšanas pieejas, veidi un metodes**

Muzejs krājuma komplektēšanu īsteno gan ar pasīvām, gan aktīvām metodēm, un nepieciešamības gadījumā izmanto arī atsavināšanas un izņemšanas pieeju, lai saglabātu krājuma kvalitāti un atbilstību Muzeja misijai.

Krājums galvenokārt tiek papildināts ar dāvinājumiem no fiziskām un juridiskām personām, priekšmetu pārņemšanu no publiskām un privātām institūcijām, kā arī pirkumiem Muzeja vajadzībām. Papildus iespējams iegūt priekšmetus ekspedīcijās, izgatavot tos pēc pasūtījuma, pieņemt novēlējumus un mantojumus vai veikt priekšmetu maiņu ar citiem muzejiem un kolekcijām.

Pēdējās desmitgadēs Muzejs izmantojis pārsvarā pasīvo komplektēšanas metodi, izvērtējot sabiedrības piedāvātos priekšmetus. Šāda pieeja ļauj atklāt individu un kopienu skatījumu uz to, kas būtu saglabājams nākamajām paaudzēm, nereti bagātinot un paplašinot muzeja tematisko tvērumu. Līdzās tam iespēju robežās tiek īstenota arī aktīvā komplektēšana – mērķtiecīga materiālo un nemateriālo kultūras liecību meklēšana, īpaši apzinot retus vai krājumu papildinošus priekšmetus, kas identificēti kolekciju esības pārbaudēs vai krājuma pieprasījumos.

Laika gaitā Muzejs aktīvi papildinājis krājumu, dodoties ekspedīcijās pa Talsu novadu un tā apkārtni, viesojoties lauku sētās, amatnieku darbnīcās un nozīmīgu notikumu vietās. Dažkārt šīs ekspedīcijas bijušas ļoti mērķtiecīgas, taču atsevišķos periodos krājums ticis papildināts pārāk plaši, nekritiski palielinot priekšmetu kopapjomu. Pēdējo 10 gadu laikā pasīvās komplektēšanas dominanci noteikuši vairāki faktori, it īpaši ierobežots budžets krājuma iegādei. Pēc kritiska krājuma izvērtējuma un Muzeja misijā balstītu jaunu prioritāšu noteikšanas pētniecībā, komplektēšanā un komunikācijā, nākotnē paredzēts lielāku uzmanību veltīt mērķtiecīgai aktīvajai komplektēšanai. Šīs ieceres īstenošana būs iespējama, ja tiks atjaunota zudusī krājuma glabātāja amata vieta.

#### **4.5 Krājuma papildināšanas tēmas un prioritātes**

Aktuālajā akreditācijas periodā Muzejs turpinās papildināt krājumu atbilstoši savai misijai, neizvirzot prioritāras papildināmās krājuma grupas, taču par vienu no galvenajām prioritātēm nosakot esošā krājuma un krājumā neuzņemto priekšmetu sakārtošanu. Konstatēts, ka ievērojama daļa priekšmetu, kas atrodas gan Muzeja telpās, gan ārpus tām, nav iekļauti krājuma uzskaitē. Daudziem no tiem ir neskaidra izcelsme un trūkst iegūšanas dokumentu. Pastāv pieņēmums, ka šie priekšmeti nav uzņemti krājumā darbinieku kapacitātes trūkuma dēļ vai tāpēc, ka tie saglabāti Muzejā, neraugoties uz Krājuma komisijas negatīvo lēmumu. Šobrīd uzsākta šo priekšmetu lokalizēšana vienuviet, lai ilgtermiņā sagatavotu to sarakstu un veiktu izvērtēšanu.

Šajā kontekstā jāatzīmē 2005. gadā iegūtā Ērika Prokopoviča dokumentu kolekcija. Lai gan tai veikta sākotnējā uzskaitē, izveidojot tematisko sarakstu, dokumenti krājumā nav uzņemti. Situācijas risināšana noteikta kā viena no galvenajām krājuma darba prioritātēm. 2025.

gada sākumā ir uzsākta neuzņemto priekšmetu apkopošana un to izvērtēšana atbilstoši Muzeja misijai un krājuma komplektēšanas kritērijiem.

Nemot vērā krājuma nodaļas darbinieku maiņu pēdējos piecos gados, krājuma papildināšana papildus tiks veikta, balstoties uz esības pārbaužu rezultātiem, identificējot kolekciju trūkumus un mērķtiecīgi pilnveidojot esošās kolekcijas. Ierobežoto krātuvju dēļ krājums netiks papildināts ar lielgabarīta priekšmetiem.

## **5. Krājuma saglabāšana**

Muzeja krājumā ir visdažādāko veidu muzeja priekšmeti, un to saglabātība ir ļoti atšķirīga. Krājuma saglabāšanā Muzejs par vienlīdz būtiskiem uzskata gan preventīvos pasākumus, gan krājuma priekšmetu konservāciju un restaurāciju. Lai arī krātuvju telpas un materiāli tehniskā bāze ir nepietiekama, Muzejs iespēju robežās nodrošina krājumam un deponētajiem priekšmetiem labākos iespējamos glabāšanas apstākļus.

### **5.1 Preventīvie pasākumi krājuma saglabāšanai**

Muzeja krājums savas pastāvēšanas laikā vairākkārt ticis pārvietots. Sākotnēji tas glabājies Talsu apriņķa mākslas muzejā Fabrikas ielā 1 un Talsu apriņķa vēstures muzejā Baznīcas laukumā 2. 1945. gadā abi muzeji tika apvienoti, izveidojot Talsu vēstures un mākslas muzeju Rožu ielā 7, kur telpu trūkums krājumam bija ilgstoša problēma. 1996. gadā muzejs pārcēlās uz pašreizējo atrašanās vietu – K. Milēnbaha ielā 19.<sup>3</sup> 2006. gadā daļa krājuma tika pārvietota uz jaunuzbūvēto krājuma ēku.

Krājuma glabāšanas telpas ir aprīkotas ar muzeja priekšmetu uzglabāšanai atbilstošām metāla plauktu sistēmām, kā arī apsardzes un ugunsdrošības sistēmām – diennakts apsardzi, kustību sensoriem, signalizāciju un ugunsdzēsības iekārtām. Vērtīgākie priekšmeti no dārgmetāliem tiek glabāti seifos.

Preventīvās saglabāšanas pasākumi ir neatņemama krājuma darba daļa. Muzejs sistemātiski iepakoj priekšmetus bezskābes aploksnēs, mapēs un kastēs, izmanto aizsargpārklājus. Tekstiliju aizsardzībai pret kaitēkļiem tiek izmantota saldēšanas kamera, bet telpu dezinfekcijai – baktericīdās caurplūdes lampas. Mikroklīms ekspozīciju telpās tiek regulāri kontrolēts ar higrometriem, bet krātuvēs – ar sensoriem, kas brīdina par temperatūras un mitruma svārstībām.

Krājuma glabātāji veic priekšmetu saglabātības pārbaudes gan ikgadējās esības un stāvokļa pārbaudēs, gan pirms un pēc to pārvietošanas vai deponēšanas. Muzejam ir izveidots izolators, kur tiek novietoti un apstrādāti inficētie priekšmeti, kā arī veikta jauniegūto priekšmetu apstrāde pirms ievietošanas krājumā.

Krājuma drošības nodrošināšanai ir apkopots prioritāri evakuējamo krājuma priekšmetu saraksts. Apdraudējuma situācijā evakuācija tiek veikta, ievērojot šo sarakstu.

2025. gadā krājuma telpas ir gandrīz pilnībā piepildītas, tādēļ aktuāls ir papildu glabāšanas telpu jautājums. Muzejs apzinās, ka jebkura priekšmetu pārvietošana ir saistīta ar vibrāciju, temperatūras un mitruma svārstību, kā arī mehānisku bojājumu riskiem, tomēr, rūpīgi plānojot pārvietošanas procesu, veicot nepieciešamo sagatavošanos un ievērojot preventīvās aizsardzības pasākumus, iespējams nodrošināt gan krājuma saglabātību, gan tā kvalitatīvu attīstību.

---

<sup>3</sup> <https://www.talsumuzejs.lv/vesture/>

## **5.2 Konservācija un restaurācija**

Muzeja krājuma priekšmetu konservācija un restaurācija profesionālā līmenī tiek nodrošināta kopš 2004. gada. Līdz tam konservācijas un restaurācijas darbus nereti veica personas bez šajā jomā atbilstošām zināšanām, un būtisks trūkums bija arī procesa dokumentācijas neesamība.

Tā kā Muzejā nav pastāvīga restauratora amata, konservācijas un restaurācijas darbi tiek īstenoti 2 reizes gadā, piesaistot sertificētus restauratorus, kad ir iespējams piesaistīt finansējumu un nodrošināt sadarbību ar atbilstoši atestētiem restauratoriem. Diemžēl izņēmums ir 2024. gads, kad Talsu novada pašvaldības finanšu krīzes dēļ tika samazināts pieejamais darbaspēks un darba stundas krājuma jomā. Šie ierobežojumi būtiski ietekmējuši iespējas veikt regulārus restaurācijas un konservācijas darbus.

Krājuma priekšmetu atlase konservācijai un restaurācijai tiek veikta rūpīgi, balstoties uz vairākiem kritērijiem. Galvenie no tiem ir aktuālie deponējumu pieprasījumi, priekšmetu nepieciešamība izstādēs vai pamatekspozīcijās, kā arī saraksti, kas sagatavoti, pamatojoties uz esības un saglabātības pārbaužu rezultātiem. Tādējādi tiek nodrošināts, ka prioritāri tiek apstrādāti priekšmeti, kuru fiziskais stāvoklis vai ekspozīcijas vajadzības to visvairāk pieprasa.

## **6. Krājuma pieejamība un izmantošana**

Muzeja krājuma pieejamība un atvērtība sabiedrībai ir viena no tā darbības prioritātēm, uzsverot intelektuālo godīgumu un informācijas pārbaudāmību. Interesenti ar krājuma priekšmetiem var iepazīties Muzeja izstādēs, pamatekspozīcijās, pasākumos, kā arī digitālajos resursos – Nacionālajā muzeju krājuma kopkatalogā un Talsu novada muzeja krājuma datubāzē, Muzeja mājaslapā un sociālajos tīklos. Ar neekspozēto krājuma daļu iespējams iepazīties arī klātienē, iepriekš piesakot un saskaņojot krātuves apmeklējumu.

Lai veicinātu krājuma pieejamību, krājuma nodaļas darbinieki koordinē sadarbību ar pētniekiem, izglītības un radošā sektora pārstāvjiem. Ir izstrādātas vairākas procedūras un veidlapas, kas nosaka kārtību, kā pieprasīt digitālas reprodukcijas, deponēšanu, krātuves apmeklējumu vai darbu ar priekšmetiem pētniecībai. Uzziņu materiāli apmeklētājiem ir pieejami bez maksas, izņemot atsevišķus pakalpojumus, par kuriem maksa tiek noteikta saskaņā ar Muzeja maksas pakalpojumu cenrādi. Šo cenrādi plānots pārskatīt, jo pašreizējās cenas par krājuma pieprasījumu un konsultāciju pakalpojumiem neatbilst mūsdienu tirgus situācijai, kā arī darbā ieguldītajam laikam un resursiem. Muzejs turpina mērķtiecīgi strādāt, lai krājums būtu pieejams, saprotams un lietojams sabiedrības interesēs.

Izstādēs priekšmeti tiek izmantoti tikai tad, ja iespējams nodrošināt to saglabātību, bet izglītojošās programmās – gan oriģināli (vizuālam ieskatam), gan atdarinājumi praktiskai lietošanai. Muzeja priekšmeti tiek deponēti citām institūcijām uz laiku, ja tiek nodrošināti saglabāšanas nosacījumi, piemēram, ilgstošs deponējums ir Dundagas Kubalu skolā-muzejā.

## **7. Krātuves apmeklējums un attēlu izsniegšana**

Ar neekspozēto Muzeja krājuma daļu apmeklētāji un interesenti var iepazīties, iepriekš saskaņojot krātuves apmeklējumu ar krājuma nodaļas darbiniekiem. Šādās vizītēs bez maksas iespējams iepazīties ar krājuma tematiskajām kartotēkām un apskatīt priekšmetus klātienē. Ja konkrētajam priekšmetam nepastāv tiesiski ierobežojumi un tā saglabātības stāvoklis to pieļauj, apmeklējuma laikā atļauts veikt fotografēšanu, ievērojot krātuves apmeklējuma noteikumus. Statistika liecina, ka pēdējo četru gadu laikā (2021–2024) Muzejs apmeklētājiem izsniedzis 1400 krājuma vienības, kā arī 1444 krājuma vienības digitālā formātā.

Pašlaik Muzejā nav atsevišķas telpas apmeklētāju pieņemšanai, tādēļ darba vieta ierīkota krājuma nodaļas kabinetā. Tas atsevišķos gadījumos var traucēt darbinieku ikdienas darbu un ierobežot iespēju vienlaikus pieņemt vairākus interesentus.

Krājuma izmantošanu ierobežo vairāki strukturāli un tehniski izaicinājumi. Ļoti liela daļa priekšmetu joprojām nav digitalizēta, tostarp nav izveidotas kvalitatīvas attēlu arhīvdatnes. Liela daļa vienību ir nepietiekami izpētītas, kas apgrūtina gan nepieciešamā priekšmeta atrašanu, gan detalizētas informācijas sniegšanu par to. Šo trūkumu muzejs apzinās un pakāpeniski ievieš uzlabojumus – turpina krājuma priekšmetu izpēti, paplašina digitalizācijas apjomu un pilnveido pieejamības infrastruktūru, lai nodrošinātu efektīvāku un kvalitatīvāku krājuma izmantošanu nākotnē.

## 8. Deponējumi

Krājuma priekšmeti tiek regulāri deponēti atbilstoši saņemtajiem pieprasījumiem. Muzejs nodrošina bezmaksas deponēšanu akreditētiem muzejiem, kā arī valsts un pašvaldību kultūras un izglītības iestādēm. Katru gadu muzeja priekšmetus izmanto arī kino industrijas pārstāvji rekvizītu vajadzībām. Atbilstoši statistikai kopš 2020. gada Muzejs ik gadu deponējis vidēji 170 krājuma priekšmetus, no kuriem vidēji 133 ir pamatkrājuma vienības.

## 9. Krājuma digitalizācija

Lai nodrošinātu krājuma saglabāšanu un pieejamību, Muzejā tiek īstenota sistemātiska digitalizācija – priekšmetu digitālo kopiju izveide, metadatu sagatavošana, arhivēšana un droša glabāšana, kā arī datu ievade krājuma uzskaites sistēmā un to publiskas pieejamības nodrošināšana. Digitalizācijas process notiek, ievērojot Kultūras informācijas sistēmu centra (KISC) izstrādāto “Muzeju krājuma digitalizācijas rokasgrāmatu” un Latvijas Nacionālās bibliotēkas vadlīnijas “Materiālā un nemateriālā kultūras mantojuma digitalizācijas, digitāli radītā kultūras mantojuma vākšanas un ilglaicīgās saglabāšanas darbu vadlīnijas”.

Kopš 2025. gada krājuma digitālā uzskaitē tiek veikta gan NMKK, gan jaunajā Muzeja elektroniskās uzskaites datubāzē. Tajā importēti metadati par visiem Muzeja krājuma priekšmetiem, ievadīti jaunieguvumi, pievienoti pieņemšanas akti un digitalizētās fotofiksācijas. Datubāze nodrošina arī uzskaites kartīšu un inventāra grāmatu noformēšanu. 2025. gadā plānota datubāzes savienošana ar NMKK, lai nodrošinātu automātisku metadatu eksportēšanu. Līdz šim NMKK ievadīti dati par 29055 krājuma vienībām.

Pašlaik uzskaitē tiek veikta trīs paralēlās vietās: Muzeja datubāzē, pagaidu “Excel” formāta datubāzē un NMKK. Pagaidu sistēmas izmantošana tiks pārtraukta pēc visu importēto datu pārbaudes esības pārbaudes laikā.

Darbs pie digitalizācijas procesa notiek trīs posmos:

- Metadatu ievade krājuma datubāzē;
- Digitālās attēldatnes izveide un arhivēšana lokālajā Muzeja datu serverī;
- Metadatu un attēlu ievade NMKK

Informācija par digitalizāciju tiek norādīta gan uz glabāšanas iepakojuma, gan datubāzēs. Digitalizāciju veic krājuma nodaļas vadītāja un krājuma glabātāji.

Muzejam ir četri skeneri divdimensionālu priekšmetu digitalizācijai (līdz A3 formātam), tostarp viens ar aprīkojumu fotonegatīvu un diapozitīvu skenēšanai. Nelielu telpisku priekšmetu

fotografēšanai Muzejā noformēta darba vieta ar trīs gaismām un foto kasti. Atsevišķu kolekciju digitalizācija tiek veikta arī ārpakalpojumā.

Muzeja krājuma digitalizācija tiek veikta noteiktā secībā, ievērojot iestādes noteiktās prioritātes. Pirmkārt, tiek digitalizēti jauniegūtie priekšmeti, lai nodrošinātu to ātru uzskaiti un pieejamību. Pēc tam seko priekšmeti, kas paredzēti deponēšanai citām institūcijām, kā arī tie, kuri izsniegti konservācijai vai restaurācijai. Trešajā prioritāšu blokā ietilpst priekšmeti, kas nepieciešami aktuālajām pētniecības tēmām, kā arī muzeja vērtības, kas izgatavotas no nestabiliem materiāliem, piemēram, plastmasas, fotonegatīvi, krāsu fotogrāfijas vai balējoši dokumenti. Digitalizācijā priekšroka tiek dota arī eksponētajiem priekšmetiem un tiem, kas iekļauti ikgadējo esības pārbaužu sarakstos. Pārējie krājuma priekšmeti tiek digitalizēti pēc šo prioritāro uzdevumu izpildes.

Pārskata periodā Muzejs piedalījies ERAF kultūras mantojuma digitalizācijas projektos, iegūstot 254 kvalitatīvus priekšmetu attēlus. Attēli pievienoti NMKK, vienlaikus pilnveidojot un precizējot metadatus.

## 10. Krājuma darba mērķi, prioritātes un no tām izrietošās rīcības

| Nr.                    | Mērķis                                                | Skaidrojums                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | Rīcība                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
|------------------------|-------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Īstermiņa mērķi</b> |                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
| 1.                     | <b>Pilnveidot un attīstīt muzeja krājuma datubāzi</b> | <p>Vēsturiski Muzeja krājuma uzskaitē bija nepārskatāma un ikdienas darbā neefektīva. 2023. gadā tika uzsākta krājuma datu bāzes izveide ar mērķi uzlabot pārskatāmību krājuma uzskaitē. Šobrīd Muzejs īsteno nākamo datubāzes attīstības posmu, kura mērķis ir nodrošināt efektīvāku darba organizāciju, kvalitatīvu krājuma priekšmetu informāciju, kā arī tai ērtu piekļuvi gan Muzeja darbiniekiem, gan interesentiem.</p> <p>Datubāzes ieviešanas gaitā tika konstatēts, ka korekcijas un papildinājumi līdz šim tika veikti tikai Nacionālā muzeju krājuma kopkatalogā (turpmāk – NMKK), savukārt paša Muzeja ikdienas darbā izmantotā informācija bieži vien ir nepilnīga vai neatjaunota. Tāpat trūkst precīzas informācijas par kopējo krājuma priekšmetu apjomu. Šo nepilnību novēršana, tostarp statistiskās analīzes rīka ieviešana un krājuma ierakstu importa rīks NMKK, būtiski uzlabos datu precizitāti, krājuma struktūras pārskatāmību un tā ilgtspējīgu pārvaldību.</p> | <p><b>1.1</b> Ieviest Muzeja pētnieku krājuma atlases un zinātniskā apraksta papildināšanas rīku.</p> <p><b>1.2</b> Papildināt krājuma priekšmetu aprakstus ar zinātnisko kartīšu informāciju.</p> <p><b>1.3</b> Salīdzināt informāciju ar NMKK ierakstiem un papildināt datubāzē trūkstošo.</p> <p><b>1.4</b> Ieviest krājuma tematiskā sadalījuma izvēlni.</p> <p><b>1.5</b> Ieviest krājuma uzskaites un aprites statistiskās analīzes rīku.</p> <p><b>1.6</b> Ieviest krājuma datu importa rīku uz NMKK.</p> <p><b>1.7</b> Papildus arhīvdatnēm, pārveidot visu digitalizēto priekšmetu fotogrāfijas 300 DPI izmērā un pievienot datubāzē ievadītajiem krājuma priekšmetiem.</p> |
| 2.                     | <b>Veicināt vienotu un mērķtiecīgu</b>                | Tradicionāli Krājuma un Pētniecības nodaļa ir darbojušās kā nošķirtas vienības, katra ar saviem uzdevumiem un prioritātēm. Tomēr                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | <b>2.1</b> Apvienot Krājuma un Pētniecības nodaļas.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |

| Nr. | Mērķis                                                       | Skaidrojums                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | Rīcība                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
|-----|--------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|     | <b>sadarbību starp krājuma un pētniecības nodaļu</b>         | praksē tās nav iedomājamas viena bez otras: krājums nevar kvalitatīvi attīstīties bez tā pētniecības, kas tam piešķir saturu un nozīmi, savukārt pētniecība nav pilnvērtīga bez krājuma, kas nodrošina materiālu izpētei un jaunu zināšanu radīšanai. Tāpēc abu nodaļu sadarbība un vienots skatījums ir priekšnoteikums Muzeja darbības kvalitātei un ilgtspējai.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| 3.  | <b>Atjaunot iepriekš likvidēto amata vietuKrājuma nodaļā</b> | <p>2024. gadā Talsu novada pašvaldība veica izmaiņas Muzeja struktūrā, likvidējot fotonegatīvu un diapozitīvu digitalizētāja amata vietu. Šīs amata vietas likvidēšana ierobežo iespējas strādāt ar nozīmīgu, bet šobrīd neizmantojamu un neizpētītu vizuālo materiālu. Turklāt liela daļa šo materiālu ir uzņemti ar pamatkrājuma inventāra numuriem, kas izraisa numerācijas dublēšanos, neļauj korekti tos integrēt jaunizveidotajā krājuma datubāzē un rada neskaidrības par patieso krājuma kopskaitu. Šī krājuma sakārtošanai būtiski ir nepieciešams speciālists, kurš pārskatītu fotonegatīvus un diapozitīvus, veiktu to digitalizāciju, aprakstītu attēlos redzamo informāciju un ievadītu datus datubāzē. Šis darbs prasa ne tikai tehniskas prasmes, bet arī padziļinātas zināšanas par reģiona vēsturi, lokālajām personībām un vietām – uzdevumu nevar kvalitatīvi veikt bez pieredzes un konteksta izpratnes.</p> <p>Ņemot vērā pētāmo vēsturiski uzņemto krājuma priekšmetu apjomu, vērtīgu atbalstu sniegtu brīvprātīgo novadpētnieku iesaiste. Viņu zināšanas Ziemeļkurzemes vēsturiskajos notikumos palīdzētu gan neatpazītu personu identificēšanā, gan dokumentu un vizuālā materiāla izpētē.</p> | <p><b>3.1</b> Atjaunot foto negatīvu un diapozitīvu digitalizētāja amata vietu.</p> <p><b>3.2</b> Brīvprātīgo novadpētnieku iesaiste neatpazītu personu identificēšanai krājuma fotogrāfijās, kā arī dokumentu izpētei, kuriem trūkst aprakstošās informācijas.</p>                                                      |
| 4.  | <b>Veikt mērķtiecīgu krājuma digitalizāciju</b>              | Lai nodrošinātu pilnvērtīgu un pārskatāmu krājuma informāciju, plānots datubāzē integrēt digitalizētus priekšmetu ieguves aktus un līgumus. Izvērtējot līdzšinējo digitalizācijas praksi, konstatēts, ka līdz šim krājuma priekšmetu fotofiksācija bieži tika veikta bez vienotas metodikas – attēli nav uzņemti uz neitrāla fona un saglabāti pārsvarā tikai JPEG formātā, kas nav atbilstošs ilgtspējīgai digitālai arhivēšanai.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | <p><b>4.1</b> Sagatavot 1000 agrāk uzņemto, bet nedigitalizēto priekšmetu fotogrāfijas.</p> <p><b>4.2</b> Digitalizēt katru jauniegūto krājuma priekšmetu.</p> <p><b>4.3</b> Uzsākt krājuma ieguves aktu un līgumu digitalizāciju.</p> <p><b>4.4</b> Atsākt fotonegatīvu, diapozitīvu un video failu digitalizēšanu.</p> |

| Nr.                     | Mērķis                                                                        | Skaidrojums                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | Rīcība                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
|-------------------------|-------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                         |                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | <b>4.5</b> Turpmāk krājuma priekšmetus fotografēt uz neitrāla fona (izņemot lielgabarīta krājuma priekšmetus) un saglabāt šādos formātos: TIFF un JPEG (600 DPI) ilgtermiņa glabāšanai, kā arī JPEG (300 DPI) krājuma datubāzes ikdienas lietojumam.                                                                                                                                                                                               |
| 5.                      | <b>Pārskatīt pakalpojumu cenrādi</b>                                          | Muzeja sniegto krājuma pieprasījumu un konsultāciju pakalpojumu cenas neatbilst mūsdienīgu tirgus situācijai, darbā ieguldītajam laikam un resursiem.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | <b>5.1</b> Pārskatīt un atjaunot maksas pakalpojumu cenrādi, nodrošinot atbilstību faktiskajām izmaksām un pieprasījumam.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| 6.                      | <b>Pārsistematizēt krājuma uzskaites kartīšu kartotēku</b>                    | Esošā kartīšu uzskaites sistēma ir neefektīva un neērta. Tematiskais dalījums nereti ir neprecīzs vai pārprotams, kas apgrūtina konkrētu krājuma vienību atrašanu un veicina sistēmisku kļūdu rašanās risku.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | <b>6.1</b> Pārstrukturēt muzeja pamatkrājuma, palīgkrājuma un zinātniskā arhīva priekšmetu kartotēkas kartīšu uzglabāšanas sistēmu, sakārtojot tās augošā secībā pēc inventāra numura. Tematisko sadalījumu ieviest un uzturēt krājuma datubāzē.<br><b>6.2</b> Izgatavot jaunas krājuma priekšmetu apraksta kartītes, aizvietojot bojātās, trūkstošās vai neprecīzās. Turpmāk to izgatavošanai izmantot krājuma datubāzes kartītes sagataves rīku. |
| <b>Ilgtermiņa mērķi</b> |                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
| 7.                      | <b>Nodrošināt krājuma ilgtermiņa saglabātību un esošo apstākļu uzlabošanu</b> | <p>Pārblīvētas krātuves un neatbilstoši klimata apstākļi būtiski apdraud muzeja krājuma priekšmetu fizisko stāvokli un ilgtermiņa saglabātību. Lai arī muzeja rīcībā ir vairākas krājuma telpas, tās netiek izmantotas pietiekami efektīvi. Esošo telpu pārplānošana var kalpot kā īstermiņa risinājums, tomēr ilgtspējīgai krājuma priekšmetu saglabāšanai ir nepieciešams meklēt jaunas, speciāli krājumam pielāgotas telpas.</p> <p>Finansiālu ierobežojumu dēļ Muzejam šobrīd nav pietiekamas materiāli tehniskās bāzes priekšmetu preventīvai aizsardzībai un konservācijas darbu veikšanai. Tādēļ</p> | <b>7.1</b> Pārplānot muzeja rīcībā esošo krājuma telpu izvietojumu, lai nodrošinātu to efektīvāku un funkcionālāku izmantošanu.<br><b>7.2</b> Sadarbībā ar Talsu novada pašvaldību, ilgtermiņā nepieciešams identificēt pašvaldībai piederošas telpas ar potenciālu tās                                                                                                                                                                            |

| Nr. | Mērķis                                                       | Skaidrojums                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | Rīcība                                                                                                                                                                                                                         |
|-----|--------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|     |                                                              | <p>nepieciešams pievērst pastiprinātu uzmanību papildu finansējuma piesaistei un mērķtiecīgai materiāltehniskās infrastruktūras uzlabošanai.</p> <p>Tekstiliju krājumam akūti trūkst vietas, skapji ir pārblīvoti un priekšmeti glabājas neatbilstoši. Steidzami ir jāmeklē risinājumi, kā uzlabot tekstiliju krājuma glabāšanos. Neatbilstošas glabāšanas dēļ vienā tekstiliju krājuma daļā bija iemitinājušās kodes, tika veikta ārkārtas telpas dezinfekcija un priekšmetu izsaldēšana, bet to nepieciešams izdarīt arī ar otru tekstila krājuma telpu.</p> | <p>pielāgot Muzeja krājuma glabāšanas vajadzībām.</p>                                                                                                                                                                          |
|     |                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | <p><b>7.3</b> Paplašināt bezskābes papīra materiālu bāzi Muzeja krājuma vajadzībām. Vienlaikus, sadarbojoties ar Talsu novada pašvaldību, nodrošināt papildu finansējumu, iekļaujot līdzekļus atbilstošā budžeta pozīcijā.</p> |
|     |                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | <p><b>7.4</b> Nomainīt novecojušos un krājuma vajadzībām neatbilstošos iepakojuma materiālus uz bezskābes.</p>                                                                                                                 |
|     |                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | <p><b>7.5</b> Izmantojot Muzeja iekšējo resursu, izveidot tekstiliju uzglabāšanas iepakojumus.</p>                                                                                                                             |
|     |                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | <p><b>7.6</b> Iegādāties jaunus skapjus, statīvus vai plauktus tekstiliju krājuma glabāšanai.</p>                                                                                                                              |
|     |                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | <p><b>7.7</b> Veikt K 3.4. tekstiliju krājuma saldēšanu preventīvai aizsardzībai pret kodēm.</p>                                                                                                                               |
|     |                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | <p><b>7.8</b> Krājuma telpās, kur tas nepieciešams, izvietot gaisa mitrinātājus vai mitruma savācējus, lai veicinātu nemainīgus klimatiskos apstākļus glabātuvēs.</p>                                                          |
|     |                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | <p><b>7.9</b> Izveidot krājuma glabāšanas plānu.</p>                                                                                                                                                                           |
| 8.  | <b>Precizēt un aktualizēt krājuma priekšmetu informāciju</b> | <p>Lielai daļai krājuma vienību trūkst pilnvērtīga apraksta, vērtējuma, topogrāfiskās novietojuma informācijas un vizuālās dokumentācijas. Šo datu nepilnības apgrūtina priekšmetu identificēšanu, izmantošanu izstāžu veidošanā un krājuma attīstības analīzi kopumā.</p> <p>Neprecīzi norādītais kopējais priekšmetu skaits neļauj objektīvi novērtēt krājuma apjomu un aktuālo kultūrvēsturisko vērtību. Tāpat jāatzīmē, ka NMKK ievadītā informācija bieži vien ir nepilnīga un bez pievienotiem attēliem,</p>                                             | <p><b>8.1</b> Esības pārbaužu un priekšmetu deponēšanas procesā papildināt krājuma vienību nepilnīgos aprakstus.</p> <p><b>8.2</b> Esības pārbaužu un priekšmetu deponēšanas procesā precizēt priekšmetu skaitu.</p>           |

| Nr. | Mērķis                                                      | Skaidrojums                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | Rīcība                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
|-----|-------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|     |                                                             | kas ierobežo piekļuvi un izmantojamību pētniecībā un sabiedrības informēšanā.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | <p><b>8.3</b> Ikdienas darba procesā aktualizēt krājuma priekšmetu topogrāfisko novietojumu.</p> <p><b>8.4</b> Esības pārbaužu un priekšmetu deponēšanas procesā precizēt krājuma priekšmetu saglabātību.</p> <p><b>8.5</b> Esības pārbaužu un priekšmetu deponēšanas procesā precizēt krājuma priekšmeta aktuālo vērtību.</p> <p><b>8.6</b> Izpētīt priekšmetus ar nepilnīgiem aprakstiem.</p> <p><b>8.7</b> Precizēt NMKK ievadītos datus un pievienot trūkstošus vai uzlabotus attēlus.</p> |
| 9.  | <b>Pārsistematizēt dokumentu krājumu</b>                    | <p>Esošā dokumentu krājuma uzglabāšanas sistēma ir novecojusi un funkcionāli neefektīva. Tās tematiskā dokumentu izvietojuma struktūra ir neērta, daži tematiskie skapji ir pārblīvēti, un tos nav iespējams papildināt, savukārt citi – pustukši, apdraudot krājuma drošu saglabātību. Tematiskais izvietojums nereti ir neprecīzs vai pārprotams, kas apgrūtina priekšmetu piesaisti konkrētai tēmai un rada sistēmiskas kļūdas rašanās risku.</p> <p>Lai nodrošinātu ērtāku piekļuvi, uzlabotu priekšmetu uzskaiti un veicinātu to kvalitatīvu saglabāšanu, nepieciešama uzglabāšanas sistēmas pārstrukturēšana. Vienlaikus jāatjauno novecojušie iesaiņojuma materiāli, tos nomainot pret bezskābes materiāliem, kas atbilst mūsdienu konservācijas prasībām.</p> | <p><b>9.1</b> Uzsākt dokumentu uzglabāšanas sistēmas nomaiņu krātuvē. Ieviest to sakārtošanu augošā secībā pēc inventāra numura. Vienlaikus veikt priekšmetu digitalizāciju un aizstāt novecojušo iesaiņojumu ar bezskābes papīra materiāliem.</p>                                                                                                                                                                                                                                             |
| 10. | <b>Mērķtiecīgi veidot krājumu atbilstoši Muzeja misijai</b> | <p>Muzeja krājumā vēsturiski ņemts ievērojams skaits priekšmetu ar vāji izteiktām muzealitātes pazīmēm, kā arī priekšmeti, kuru atbilstība Muzeja misijai un krājuma veidošanas kritērijiem nav pietiekami pamatota.</p> <p>Papildus tam Muzeja rīcībā atrodas arī priekšmeti, kas nav ņemti krājumā un kuriem nav pieejama izcelsmi apliecināša dokumentācija. Šādi priekšmeti tiek glabāti gan Muzeja krātuvēs, gan ārpus tām, apgrūtinot ikdienas darbu.</p> <p>Lai nodrošinātu kvalitatīvu, ilgtspējīgu un misijai atbilstošu krājuma attīstību, ir būtiski uzsākt mērķtiecīgu krājuma izvērtēšanu. Tas</p>                                                                                                                                                       | <p><b>10.1</b> Esības pārbaužu laikā veidot sarakstus ar zemas muzeālās vērtības krājuma priekšmetiem, rosinot to izslēgšanu no krājuma.</p> <p><b>10.2</b> Esības pārbaužu laikā identificēt dublējošos vai atkārtoti ņemtus krājuma priekšmetus, rosinot šo priekšmetu izņemšanu no krājuma vai pārvietošanu uz palīgkrājumu.</p>                                                                                                                                                            |

| Nr. | Mērķis                                                          | Skaidrojums                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | Rīcība                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
|-----|-----------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|     |                                                                 | ietver priekšmetu ar vāju muzealitāti un dublikātu pārskatīšanu, krājumā neuzņemto vienību izvērtēšanu un nepieciešamības gadījumā to uzņemšanu vai izslēgšanu no turpmākas glabāšanas. Šis process ļaus stiprināt krājuma saturisko kvalitāti un efektīvāk izmantot Muzeja krājumu, vienlaikus nodrošinot nepieciešamos priekšnoteikumus sistemātiskai un jēgpilnai krājuma pilnveidei.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | <p><b>10.3</b> Atlasīt neuzņemtus priekšmetus un pieņemt lēmumus par to uzņemšanu vai noraidīšanu. Nodrošināt dokumentētu izslēgšanas procesu.</p> <p><b>10.4</b> Apzināti meklēt krājumu kolekciju papildinošus priekšmetus un veidot tās atbilstoši Muzeja misijai.</p> <p><b>10.5</b> Uzņemt krājumā digitalizētos video materiālus.</p> <p><b>10.6</b> Uzsākt vienreizēju visa krājuma esības pārbaudi augošā secībā pēc inventāra numuriem. Pēc tam atsākt regulāru kolekciju esības un izvērtēšanas pārbaudes.</p>                                                                                                                                        |
| 11. | <b>Veicināt foto negatīvu un diapozitīvu krājuma pieejamību</b> | <p>Fotonegatīvu un diapozitīvu krājuma pārvaldību traucē darbinieka amata vietas neesamība, kā rezultātā vērtīga krājuma daļa ir praktiski nepieejama.</p> <p>Krājums iepriekš veidots bez pietiekamas katra fotonegatīva izvērtēšanas. Atsevišķi attēli ir tehniski nekvalitatīvi – izplūduši, grūti identificējami un praktiski neizmantojami. Daļai vienību trūkst apraksta vai esošie apraksti ir neskaidri un neprecīzi. Šifrēšana un numerācija ir izveidota identiski pamatkrājumam, kas sarežģī krājuma strukturēšanu, pārskatāmību, kā arī ievadi krājuma datubāzē. Fotonegatīvu krājuma pieejamība un kvalitatīvs krājuma darbs turpmāk īstenojams, tikai atjaunojot fotonegatīvu un diapozitīvu krājuma digitalizētāja amata vietu.</p> | <p><b>11.1</b> Jauna šifra un numerācijas sistēmas izveide.</p> <p><b>11.2</b> Inventāra grāmatu digitalizēšana un datu ievade krājuma datubāzē.</p> <p><b>11.3</b> Turpināt digitalizēt foto negatīvus un diapozitīvus.</p> <p><b>11.4</b> Izvērtēt krājumā iekļauto fotonegatīvu un diapozitīvu atbilstību krājuma veidošanas kritērijiem, sastādīt krājumam neatbilstošo materiālu sarakstu, kā arī izvērtēt iespēju šos materiālus izslēgt no krājuma vai pārvietot no pamatkrājuma uz palīgkrājumu.</p> <p><b>11.5</b> Nodrošināt turpmāku materiālu digitalizāciju augstā izšķirtspējā (600 DPI) un veikt esošo aprakstu precizēšanu un papildināšanu</p> |
| 12. |                                                                 | Restaurācijas speciālistu un atbilstoši apmācītu darbinieku trūkums ierobežo Muzeja spēju                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | <b>12.1</b> Veicināt krājuma darbinieku                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |

| Nr. | Mērķis                                                    | Skaidrojums                                                                                                                                                                                                                                       | Rīcība                                                                                                                                                                                                                                                       |
|-----|-----------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|     | <b>Veicināt restaurācijas un konservācijas pieejamību</b> | nodrošināt profesionālu un sistemātisku krājuma priekšmetu ilgtermiņa saglabāšanu. Bez specializētām zināšanām konservācijā un restaurācijā netiek nodrošināta atbilstoša priekšmetu aprūpe, kas ilgtermiņā var radīt neatgriezeniskus bojājumus. | <p>līdzdalību izglītojošos semināros un specializētās apmācībās, kas vērstas uz muzeja priekšmetu konservācijas prasmju pilnveidi.</p> <p><b>12.2</b> Restaurēt krājuma priekšmetus, piesaistot profesionālus restauratorus ar projektu līdzfinansējumu.</p> |